

La guerra contra el tabac

Fums i costums

Fumar ha esdevingut un acte polèmic. Perniciós per a uns i plaent per als altres, tothom hi diu la seva en un conflicte amb molts interessos al darrere.

Dia 4 d'agost. Primera hora del matí. El saló més gran de l'hotel Sheraton de la capital de Kuwait es va omplint d'ostatges estrangers portats per soldats iraquians, que rastregen l'exterior. Els soldats els maltracten i els segresten els passaports. Un australià acabat d'arribar es queixa visiblement del fum que hi ha a la sala i renega més dels fumadors que no de les maneres dels soldats iraquians. Aquesta història, que ex-

plica el periodista de la revista *L'Espresso* Roberto Fabiani, és un exemple de com, i fins a on, les campanyes antitabac es fan sentir a la nostra societat. Sembla, doncs, que la croada antitabac ha començat. La polèmica va més enllà del camp de la salut i s'endinsa en el camp de les relacions socials i la convivència, on s'enfronten la llibertat dels que volen respirar aire pur amb la llibertat individual dels que volen sentir el plaer del genuí sabor del tabac. Tot plegat, sense restar ni

un centímetre de passió a la necessària racionalització del problema.

SANITÀRIAMENT DESASTRÓS

L'estrella de la polèmica és el tabac, que s'extrau d'una planta solanàcia d'1'5 a 2 metres d'alçada. Per al consum s'utilitzen les fulles, les quals es recullen verdes, es curen i s'elaboren per a diferents formes de tabac (ros, negre, cigars, tabac de pipa, picadura...). El tabac es consumeix mit-

Coefficient de mortalitat per diferents malalties en els fumadors (dades de set estudis prospectius)

CAUSES DE MORT	Mortalitat prevista	Mort. observada	Coefficient mortalitat
Càncer de pulmó	170'3	1.833	10'8
Bronquitis i emfisema	89'5	546	6'1
Càncer de laringe	14'0	75	5'4
Càncer de cavitat bucal	37'0	152	4'1
Càncer d'esòfag	33'7	113	3'4
Úlceres de l'estómac i del duodè	105'1	294	2'8
Altres malalties circulatòries	254'0	649	2'6
Cirrosi hepàtica	169'2	379	2'2
Càncer de bufeta	111'6	216	1'9
Malaltia de les artèries coronàries	6.430'7	11.117	1'7
Altres cardiopaties	526'0	868	1'7
Cardiopatía hipertensiva	409'2	631	1'5
Arteriosclerosi general	210'7	310	1'5
Càncer de ronyó	79'0	120	1'5
Tots els altres càncers	1.061'4	1524	1'4
Càncer d'estómac	285'2	413	1'4
Grip i pneumònia	303'2	15	1'4
Totes les altres causes	1.508'7	1.946	1'3
Lesions vasculars cerebrals	1.461'8	1.844	1'3
Càncer de prostatata	253'0	318	1'3
Accidents, suïcidis i traumatismes	1.063'2	1.310	1'2
Nefritis	156'4	173	1'1
Cardiopatía reumàtica	290'6	309	1'1
Càncer de recte	207'8	213	1'0
Càncer d'intestí	422'6	395	0'9
Totes les causes	15.653.9	26.233	1.68

FONTS: OMS

jançant ignició i amb la combustió es produeix el fum, la causa de tots els mals, tant per les substàncies nocives que conté com per ser l'element més molestós pels no fumadors. Aquestes substàncies nocives són principalment els agents cancerígens, la nicotina, el monòxid de carboni i els irritants.

La nicotina és la responsable de la major part dels efectes del tabac sobre l'organisme i el que dona lloc a la dependència física de la droga. Entre moltes altres coses, repercuteix negativament sobre l'aparell cardíoc-vascular, facilitant l'aparició d'arrítmies. Els agents cancerígens, situats principalment en el quitrà, poden ser *iniciadors* de càncer (com el de pulmó), *promotors* de càncer (estimulant altres cèl.lules) o *cocarcinògens* (actuant simultàniament amb altres iniciadors). Les substàncies irritants són les responsables de la bronquitis crònica i d'altres malalties de l'aparell respiratori. Finalment, el monòxid de carboni agreuja la insuficiència miocàrdica del malalt coronari i alhora provoca una disminució de l'oxigenació de la sang, amb els perills que això comporta. Tots aquests efectes perjudicials del tabac, més altres d'indirectes, fan que els fumadors tinguin una esperança

Reducció de l'esperança de vida en els homes fumadors (en anys) segons l'edat i el nombre de cigarrets fumats

EDAT	CIGARRETS PER DIA			
	1-9	10-19	20-39	40 i més
25	4'6	5'5	6'2	8'3
50	3'8	4'6	5'1	6'3
65	2'8	2'9	3'1	3'4

FONT: Royal College of Physicians of London.

de vida més curta que els no fumadors, atesa la seva predisposició davant el nombrós grup de malalties. Un fumador de 20 cigarrets diaris viu entre 5 i 8 anys menys que un no fumador, i la seva probabilitat de mortalitat prematura és d'un 30-80 per cent més elevada.

COMENÇA LA CROADA

Fins aquí, s'agafi per on s'agafi, queda clar allò que "el tabac perjudica seriosament la salut". A partir d'aquí, però, en nom de la salut pública i en pro de la qualitat de vida, s'ha iniciat una mobilització de tots els fronts socials en contra de la *plaga*. Campanyes públiques de conscienciació, augment constant dels preus, ús restringit i progressivament prohibit del tabac, ha acabat provocant una

sensació de mala consciència en el fumador, transformat de la nit al dia en culpable de tots els mals, assassí d'aires purs i propagador de càncers diversos. L'enfrontament entre fumadors i no fumadors supera gairebé, i més darrerament, divisions socials tan tradicionals com la de dreta-esquerra.

Però eliminar l'ús del tabac no és tan simple. Modificar hàbits socials lligats al fumar o no cedir davant els interessos econòmics de les multinacionals del ram no és una tasca fàcil. Socialment, el tabac està molt arrelat en la vida quotidiana de les persones i sovint va aparellat a molts actes. Fumar prenent el cafè de després de dinar, fent cua davant qualsevol guixeta de l'administració, esperant un transport públic, o simplement oferir una cigarreta per iniciar una conversa o altres coses en

El tabac conté 6.000 substàncies i cap de bona.

JORDI MOREIRA

són alguns exemples. Econòmicament, els diners que mou el tabac en tot el món són incalculables. Els mateixos estats, a través dels impostos, són un dels primers beneficiaris d'aquesta *plaga*. Per exemple, l'estat espanyol ingressà l'any passat 230 mil milions de ptes. en concepte d'impostos vinculats a la producció i consum de tabac, que se sumen als beneficis que li reportà el fet de ser propietari del 52% de les accions de Tabacalera. També moltes activitats, com les esportives i culturals, aparentment allunyades del món del tabac, depenen sovint de l'esponsorització o la publicitat de les grans marques de fabricants de cigarrets. Tothom ha vist curses de cotxes o motos on les marques compten més que les màquines o els pilots.

FUMS AL CAP

Un tercer factor que fa difícil l'eradicació del tabaquisme és, com s'ha dit, la seva introducció com a mecanisme de relació social. Segons el psiquiatre Joan Corbella, una persona esdevé fumadora per "no saber dir que no", és a dir, víctima de la influència del seu ambient, i, en segon lloc, per mimetisme de la conducta d'un altre.

Aquest segon aspecte és especialment important en el cas dels joves, entre els quals, el tabac simbolitza l'entrada (falsa) en el món dels adults. A partir d'aquí, es genera la dependència biològica d'una banda, i un hàbit mecànic de l'altra. Per traure aquest hàbit la psicologia pot intervenir, però Joan Corbella recorda que "una persona que necessita massa ajuda és que no està prou motivada. Per sortir del tabac, no és necessari un psicòleg, el més important és tenir-ne ganes".

L'OPINIÓ DELS FUMADORS

Amb ganes de deixar-ho o no, en tota aquesta polèmica els fumadors també comencen a dir-hi la seva. Cada vegada més perseguits per l'onada antitabaquista, defensen la seva llibertat individual i el dret a disposar del seu cos, tot i ser conscients de malmetre'l. Des d'aquestes pàgines, un racó per a ells, a tall d'exemple, perquè es defensin. Per a Albert Reixach, periodista que tracta temes de societat, "fumar és un acte social que val la pena conservar. No es pot convertir en un acte pecaminós. El tabac té aspectes positius si se sap administrar". Per a Reixach, el tabac no és més

nociu que conduir, "sobretot quan hi ha hagut més de deu mil morts a les carreteres". Ramon Barnils, periodista i fumador militant, reconeix que fuma per vici. "Tots els que fumem ho fem per un motiu amagat. Si ho deixés agafaria un altre vici i per tant, jaestic bé comestic". Barnils practica la militància pro-tabac de forma decidida: "una vegada em van convidar a un debat de TV en el qual em van prohibir fumar. Llavors jo vaig deixar el paquet i l'encenedor damunt la taula, de forma ben vistosa, de tal manera que el càmera va haver de fer mans i mànigues per no filmar-lo". Segons ell, la persecució als fumadors és "una neura col·lectiva, d'instints criminals, on els conversos, els ex-fumadors, són els més empenyadors". L'economista Fabià Estapé, un altre conegut fumador, però de cigars, ho té molt clar: "Jo tinc un metge que fuma i amb això ja en tinc prou". Per a ell les campanyes contra els fumadors són "injustificades" i afirma que s'ha sentit "discriminat" més d'una vegada.

En definitiva, sigui per diners, per costum o per plaer, és difícil imaginar ara per ara un món sense fum.

Pere Martí